

Nr 138

Av herr Andersson, Torsten, *angående viss utredning rörande storstädernas begränsning.*

Enligt 1955 års långtidsutrednings betänkande *Balanserad expansion* (SOU nr 53/1956) torde knappheten på kapital för de växande storstädernas anläggningar komma att bestå i avsevärd tid. Frågan om hur takten i denna storstadstillväxt kan dämpas bör enligt de sakkunniga ingående utredas och konkreta förslag framläggas. En sådan dämpning kan ske genom decentralisering av offentlig verksamhet till andra städer och regioner samt genom att man på olika sätt understödjer utvecklingen i andra orter, så att de blir mer attraktiva i förhållande till storstadsmiljön, heter det i betänkandet (s. 36).

Långtidsutredningen berör här ett spörsmål som länge varit uppe i den offentliga debatten utan att någon verklig lösning kunnat anges. Genom ett delvis ganska vidlyftigt utredningsarbete har en mångfald sidor av spörsmålet belysts, och ett flertal motioner i riksdagen har bidragit att skapa opinion i frågan och ytterligare belysa problemställningens storleksordning. Vissa statliga åtgärder har vidtagits, men helt allmänt kan sägas att den hittillsvarande verksamheten gått ut på att undersöka företagets intresse av en placering utanför de större städerna och vilka anordningar som krävs för att de skall kunna bedriva sin verksamhet där. De företagsekonomiska förutsättningarna på relativt kort sikt har fått bli de avgörande, och de har ofta kommit tillfrågade företagare att tveka.

I den mån myndigheterna anser en lokalisering av företagsamhet till orter utanför de stora städerna gynnsam för samhället på lång sikt uppkommer frågan om man genom mera allmänt verkande dirigering eller genom statliga flyttningsbidrag skall främja den önskade utvecklingen. Det torde vara orealistiskt att vänta sig att sådana åtgärder kan åvägabringas i så stor omfattning att de redan nu klart skönjbara vådorna av befolkningens koncentration inte blir ännu mera uppenbara. Innan dess kan näringslivets och bostadsbebyggelsens koncentration ha fortskridit så långt, att någon återvändo inte är möjlig, varför man nödgas göra investeringar för gemensamma anordningar som varit överflödiga därest jättesamhällena inte kommit till stånd.

Dessutom uppkommer frågan om vi genom sådana investeringar över huvud taget kan tillförsäkra morgondagens storstadsbefolkning en social standard av den art som den yngre generationen allmänt eftersträvar. I det moderna samhället med dess expansiva ekonomi är enfamiljshuset och

bilen väsentliga moment i de unga familjernas strävan efter standardhöjning. Idén om ett stort inslag av småhus i den nya bostadsbebyggelsen har livligt omfattats av de moderna stadsplanerarna, inte minst i de svenska storstäderna. I Stockholm har dock denna idé i stor utsträckning måst överges på grund av brist på mark för bostadsbebyggelse, och uppgjorda stadsplaner har måst ändras till att endast rymma höghusbebyggelse. I den mån tomtmark för huvudstadsborna går att anskaffa i angränsande kommuner, ges det inte möjlighet att förena en bosättning där med kravet om att i den egna bilen få företa resorna till arbetsplatsen. Erforderliga investeringar i trafikplatser och trafikleder samt rivning av befintlig centrumbebyggelse för att bereda utrymme för parkeringsplatser överstiger kapitalresurserna. Tanken på att upprätta självständiga drabantstäder kring Stockholms innerstad med bostäder och arbetsplatser i förening är svår att förverkliga. Den förutsätter nämligen industriell expansion på nya väldiga områden i Stor-Stockholm. En sådan nyetablering eller utvidgning drar med sig ökad inflyttning. Vidare torde det bli ytterligt svårt att ordna samsättning åt drabantstadsfamiljens alla medlemmar nära hemmet. Behovet av nya investeringar för samhällets transportservice m. m. kan vidare väntas öka i takt med storstadstillväxten eller ännu snabbare.

Av det otillräckliga bostadsbyggandet i Stockholm anses för närvarande ungefär en tredjedel åtgå för anskaffande av lägenheter åt det befolkningstillskott huvudstaden fått genom 1950-talets stora inflyttning. Enstämmiga prognoser ger vid handen, att de ungdomar, som på 1960-talet blir mogna att bilda familj, kommer att ha mycket små möjligheter att bosätta sig under drägliga sociala förhållanden. Särskilt blir detta fallet om man som en önskvärd standard för morgondagens samhälle uppställer kravet på ett relativt stort inslag av enfamiljshus och goda möjligheter till bilfärd till arbetet. Att stockholmsungdomarnas intresse likväl inriktats på ökat bostadsbyggande i hemstaden och dess omgivningar är förklarligt med tanke på att inga andra framtidsmöjligheter är skönjbara för dem. Föräldrarnas bosättning, bristen på utkomstmöjligheter på landsbygden och storstadens rika tillfällen till utbildning avgör deras vistelseort under de år då levnadsvanorna utbildas. Någon valfrihet i fråga om vistelseort kan ej sägas finnas för dessa unga, och någon klarhet om sin framtida situation i storstaden kan de ej få så länge den politiska propaganda, som når storstadsungdomen, huvudsakligen gäller ökat bostadsbyggande på platsen.

Skall en omläggning av samhällsbyggandet efter andra linjer komma till stånd, måste vi ha en upplyst opinion både på landsbygd och i stad. Det utredningsarbete som långtidsutredningen påyrkar bör därför först och främst syfta till att klarlägga konsekvenserna av samhällsbildningar av ena eller andra typen. Det gäller att få klarhet i hur vi inom ramen för våra kapitalresurser lättast skall kunna tillförsäkra 1960-talets unga generation

möjligheter till bosättning, familje- och arbetsliv under sådana sociala förhållanden som här ovan angetts som uttryck för modern standard. I den mån hållbart utredningsmaterial framkommer bör efterfrågan på sysselsättning inom andra regioner än storstadsregionerna påverkas. Det blir ett intresse för företagen att lokalisera sig dit, där drägliga levnadsförhållanden för de anställda lättast skall kunna ordnas inom ramen för våra investeringsmöjligheter.

I anledning av det sålunda anförda får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att det av 1955 års långtidsutredning föreslagna utredningsarbetet rörande storstädernas begränsning omedelbart upp-
tas, varvid särskilt bör belysas vilka konsekvenser storstadstillväxten har på ungdomens möjligheter till bosättning under goda sociala förhållanden.

Stockholm den 23 januari 1957

Torsten Andersson
